

Fragment uit Tweespraak (Dialogisch leven, Utrecht 2007, 98v.)
(gewijzigde vertaling)

Dialogisch leven is niet een leven waarin men veel mensen ontmoet, maar een leven waarin men met de mensen die men ontmoet ook werkelijk een ontmoeting heeft. Monologisch levend is niet de eenzame mens te noemen, maar de mens die om welke reden dan ook niet in staat is het samenleven, dat hem door het lot ten deel valt, werkelijk te verwezenlijken.

Juist de eenzaamheid laat de kern van de tegenstelling zien. De dialogisch levende mens krijgt daar, in het gewone tijdsverloop, iets gezegd en voelt zich genoopt te antwoorden; ook in de grote verlatenheid van bijvoorbeeld een eenzame bergwandeling is hij niet verstoken van de tegenwoordigheid van de ander met haar veelheid van gedaanteverwisselingen. – De monologisch levende mens echter bespeurt het andere nooit als iets dat tegelijk volstrekt niet hij-zelf is en waarmee hij toch communiceert. Eenzaamheid kan betekenen dat er een veelheid aan gezichten en gedachten in hem opkomt, nooit echter de diepe, in een nieuwe diepte veroverde omgang met het ongrijpbare werkelijke. Natuur is voor hem ofwel een *état d'âme*, dus een 'belevenis' binnen in hem, ofwel een passief object van kennis, hetzij idealistisch bezielend of realistisch vervreemd; zij wordt hem niet tot het woord, dat men met ziende en zoekende zinnen verneemt.

Dialogisch bestaan ontvangt ook in de uiterste verlatenheid een krachtig en sterkend vermoeden van wederkerigheid, het monologisch leven zal ook in de lieflijkste gemeenschap niet boven de omtrekken van het zelf uit kunnen grijpen.